

Monchiquen syeniitti

Monchiquen vuori kohoaa huomattavasti korkeammalle kuin sitä ympäröivät monet selänteet ja kukkulat. Korkeimmillaan sen huippu on Foialla, jolloin ollaan noin 900 metrin korkeudella meren pinnasta. Syynä tällaiseen mahtavaan muodostumaan on alueen kivilaji, syeniitti, joka on kova ja kiteinen, kotimaamme graniittia muistuttava. Kyseinen kivi esiintyy Monchiquessa ainoastaan Marmeleten ja Alfercen välillä. Vuoren eteläreunalla se ulottuu retken kohteena olleen Caldaksen tienoille.

Nimi syeniitti perustuu Egyptin nykyisen Assuanin kaupungin muinaiseen nimeen ”Syenen”, jossa aikoinaan sijaitsi tärkeitä kivilouhoksia.

Monchiquen syeniitti, joka kohteena tunnetaan maailman geologisessa kirjallisuudessa varsin hyvin, syntyi noin 75 miljoonaa vuotta sitten. Verrattuna Suomen noin parin miljardin vuoden ikäiseen ja vieläkin vanhempaan kallioperään se on iältään kovin nuori. Muodostuma syntyi, kun sula kiviaines purkautui maan uumenista ja jähmettyi syvällä, ehkä parin kilometrin syvyydessä kivihilikautisen liuskekiven sisään.

Sen jälkeen vuosimiljoonien aikana eroosio on kuluttanut syeniitin päältä helposti rapautuvaa liusketta niin paljon, että se on paljastunut laajalta alueelta. Koska syeniitti on kestänyt sitä ympäröivää liusketta paljon paremmin geologisten prosessien kuluttavaa vaikutusta, se on jäänyt muistuttamaan tapahtumista, jotka sattuivat samoihin aikoihin kuin viimeisetkin suuret liskot eli dinosaurukset hävisivät sukupuuttoon. Syynä ainakin osaksi niiden katoamiseen olivat voimakkaat maanjäristykset ja niihin liittyneet runsaat sulan kivimassan purkaukset maankuoreen tai laavoina pintaan saakka.

Myöhempinä aikoina Monchiquen syeniitti on ollut ihmisen toiminnalle varsin hyödyllinen. Vuoren rinnealueella vallitsee suotuinen paikallisilmasto, joka yhdessä runsaiden sateiden ja kallioperään varastoituvan pohjaveden sekä syeniitin rapautumistuotteena syntyneen sopivan maaperän kanssa luovat edellytykset monipuoliselle ja hyvin menestyvälle rehevälle kasvillisuudelle.

Myös Caldas de Monchiquen kylpylä saa kiittää syeniitistä veteen liuenneita terveellisiä mineraaleja. Taloudellisesti merkittävä on muutaman kilometrin päässä Caldaksesta sijaitseva Naven kalliolouhos, joka tuottaa hyvää rakennuskiveä moniin tarkoituksiin.

Tapio Mikkola

Aviisi no. 56/19.04.2006